

SÖRMLANDS- LÅTEN

Nr 2 2016

Sörmlandslåten

Medlemstidning för **Södermanlands Spelmansförbund**

c/o Ulf Lundgren

Kyrkogårdsvägen 4, 152 40 Södertälje

pg: 12 24 74-0

org.nr. 818500-9233

Medlemstidningen Sörmlandslåten

Ansvarig utgivare:

Bert Persson

Redaktionskommitté:

Birgitta Stenberg (sormlandslaten@sormlandsspel.se)

Ulf Lundgren (sormlandslaten@sormlandsspel.se), Kerstin Lanbeck Vallén

(sormlandslaten@sormlandsspel.se)

Styrelse:

Ordförande: Bert Persson, bert_407@hotmail.com

Vice ordförande Adela Björn

Sekreterare Christina Frohm

Kassör Sunniva Abelli

Ledamöter Ulf Lundgren, Ola Brostam, Leif Epel, Lars Tull

Suppleanter Anna-Karin Karlsson och Erik Jacobsson

Revisorer Annelie Sandell och Ingmarie Rapp

Revisorssuppleant Staffan Vallén

Framsidan: Nykvarns musikkår 1925. Stående fr v Hilmer Larsson, Edvin Ländin, Erik Rådström, Johan Lönndahl. Sittande fr v: Harry Kallerö, Valter Sköller, Gotthard Lämborg, Birger Lönndahl

Foto: Turinge Taxinge hembygdsförenings arkiv

Bidrag till kommande nummer av tidningen skickas till Birgitta Stenberg, Metesgatan 6, 152 59 Södertälje. Elektroniska bidrag till tidningen vill vi ha som word-fil eller text-fil till sormlandslaten@sormlandsspel.se.

Använd om möjligt Times New Roman, stl 11 med 1,5 i radavstånd. Bifoga gärna bilder (i jpeg-format som separata filer), det lättar upp och gör det enklare att läsa tidningen. Vi förbehåller oss rätten att redigera insända bidrag, samt i förekommande fall sortera och prioritera bland insända bidrag.

Annonser om evenemang skickas till markus.kviberg@gmail.com, som lägger upp dem på www.sormlandsspel.se där all aktuell information återfinns.

Foto: Peter Bothén

Ordförande har ordet

Det har nu redan gått ett halvt år av mitt ordförandeskap, och det har varit mycket stimulerande och spännande. Sommaren är nu i det närmaste slut och vi kan se tillbaka på en lyckad Julitastämman. Vädret var med oss och det känns som den nya inriktningen på stämman är lyckad. Nu behöver vi bara jobba för att ännu fler hittar dit. Nästa år har stämman 90-årsjubileum, och det kräver väl lite något utöver det vanliga. Har du idéer hur vi ska fira det jubileet så hör av dig till styrelsen. Vi kan också glädjas åt ett väl genomfört Låtläger, även det i Julita. Ett stort tack till alla inblandade för genomföran-

det av Julitastämman och Låtläget.

Dessvärre har vi också haft lite smolk i glädjebägaren, och det är missen med lokalbokningen inför träffen i Malmköping i september. Tyvärr så lyckades inte försöken att hitta alternativ lokal, vilket innebar att vi var tvungna att ställa in träffen. Jag är den förste att beklaga detta och tar på mig fullt ansvar för denna miss. Jag lovar bättring på den punkten.

Jag önskar alla i förbundet en skön höst med många tillfällen till spel och dans.

Ordföranden? Vem är han?

Jag heter Bert Persson och har sen mars 2016 varit ordförande för Södermanlands spelmansförbund, vilket gjorde Södermanlands spelmansförbund till det första spelmansförbund som leds av en dansare (tror jag). Det kanske har väckt frågor hos en del av er medlemmar, hur det kommer sig att en dansare sitter på ordförandeposten i ett spelmansförbund, så jag tänkte att det kanske kan vara av intresse att ge en bakgrund till att jag har hamnat här.

Jag kom in i folkdansrörelsen hösten 1965, i Järfälla folkdansgille. Redan året därpå blev jag assisterande dansledare för juniorlaget och dessutom gick jag, och flera av mina vänner i folkdanslaget, en första polsekurs för Inger och Göran Karlholm. När jag på Bygdeungdomsstämman i Luleå och Kiruna 1967 träffade en ung ”spelman”, så visade det sig att det skulle få en avgörande betydelse för mitt fortsatta ”folkdansande”. Den unga ”spelmannen” var Christina Frohm. När hon förstod att jag och mina vänner kunde dansa polska, så ville hon att vi skulle dansa när hon spelade. Christina uppmanade oss också att komma till spelmansstämman på Torekällberget i Södertälje, för där ville de gärna ha mer dans. Tack vare det så lärde jag känna Iréne och Henry Sjöberg och Carin och Arne Blomberg,

vänner som tillsammans med Christina betytt mycket för mig som "folkdansare". Genom bekantskapen med Henry Sjöberg kom jag i kontakt med det som Henry valde att kalla "folklig dans" genom bl.a. den kursverksamhet som spelmansförbundet utvecklade under 70-talet. Henry satt med i styrelsen och var drivande i att föra tillbaka folkmusiken till dansen.

Henrys idéer och syn på dans och musik kom att få stor betydelse för mig, och många andra unga folkdansare på den tiden. Något som ledde fram till att vi var många som till slut inte kände oss hemma i folkdansrörelsen. Då kom Södermanlands spelmansförbund att bli en fristad för oss dansare som ville dansa och ägna oss åt "folklig dans", och vi var många dansare som blev medlemmar i förbundet, och som med liv och lust deltog i förbundets spel- och danskurser.

Tack vare vänskapen med Henry fick jag möjligheter att utveckla mitt dansande och kunnande inom folkdansen, och jag fick förmånen att vara med vid arbetet med att återuppväcka den sörmländska slängpolskan, 1974/75. Det var också Henry som planterade idén att jag skulle söka till Danshögskolan och utbilda mig till danspedagog, vilket blev verklighet 1978. När jag var klar med utbildningen 1981 efterträdde jag Henry på Danshögskolan. 1982 frågade Henry om jag och Ann Åberg ville ta ansvar för Svensk Folkdansensembles träning och program. Efter några år blev jag ensam ansvarig för ensemblen, som jag ledde fram till 1993.

Jag får väl också erkänna att jag under första hälften av 70-talet spelade rätt mycket fiol, men den packade jag ner i slutet av 70-talet och där har den, i det närmaste, legat orörd sen dess. När jag för 3 år sedan gick i pension så plockade jag fram den igen, så vem vet kanske jag någon gång vågar ta den med mig på våra träffar.

Södermanlands spelmansförbund har sedan slutet av 60-talet varit en viktig del i min utveckling som dansare och pedagog, där sambandet mellan musik och dans har varit en bärande idé hos mig, ett arv efter Henry Sjöberg. Genom att tacka ja till att ställa upp som ordförande hoppas jag att jag kan betala tillbaka en del till ett förbund som betytt så mycket för mig.

Arrangerad spontan dans i Sjöbergs trädgård 1973: Bert o. Eva Persson, Carin Blomberg, Henry o. Irene Sjöberg. Arne Blomberg spelade. Foto SSF:s arkiv

Rapport från Låtlägre i Julita

Åsa E Jacobsson

Låtläger Sörmland 2016, blev som tidigare år ett lyckat läger :)!

I år var vi på Julita Gård, främst i vandrarhemmets lokaler.

Ledare var Åsa E Jacobsson, Karin Ericsson Back, Tove Pettersson, Madliene Eriksson, Adrian Jones och Erik Jacobsson.

Måndagen 26/6 startade vi ledare på plats kl. 8 med att förbereda lokalerna, samplanera schemat, dela upp rummen m.m.

Efter lunch dök deltagarna, 15 st, upp och intog huset!

Nästan på en gång började det ljuda musik i huset och det fortsatte ända till fredagens hemfärd.

Under veckan spelade, sjöng och dansade (och fnissade) ungdomarna hela dagarna och kvällarna.

Förutom musik spelade vi brännboll, hade femkamp, rumskamp och det badades.

På onsdagen kom Emma Reid! Hon spelade för oss och berättade om sin väg till att bli heltidsarbetande musi-

ker. Vi fick också lära oss en engelsk låt med text och dans till!

På torsdagen fick vi två besök, dels av den ”gamla” ledaren Ing-Marie Sundin, till stor glädje för de som varit med även på hennes tid. Sedan dök också Bert Persson vår ordförande i SSF upp och var med en stund på eftermiddagen. Kul att deltagarna får ett ansikte på den förening som står bakom hela lägret!

Veckan avslutades med den sedvanliga konserten för föräldrar m.fl. Konserten hölls i muséet, en fin och anorlunda lokal att ha konsert i. Till publikens jubel, dansade, spelade och sjöng deltagarna innan man sedan sprang ut till innergården i muséet och klämde i ett riktigt lägervrål!

Julita Gård är redan bokad för låtläger 2017, vilket äger rum veckan efter midsommar som vanligt!

Anmälning till det lägret sker i Mars/April!

Torsten Gau

Det var en söndag i april vi samlades med Torsten; Ulf, Kerstin och Stafan. Vi ville skriva lite om Torsten till Sörmlandslåten.

— Inte ska ni skriva om mig, jag har väl inget att tillföra, sa Torsten, på sitt vanliga lågmälda vis. Torsten är en av dessa ödmjuka och kloka personer som ett spelmansförbund är i så stort behov av. Det är inte bara förbundets hjältar som vi ska premiера utan även alla de andra som i bakgrunden utgör viktiga byggstenar för verksamheten. Nåväl, Torsten blev ju ordförande för Spelmansförbundet, om än motvilligt, och fick stå i det välförtjänta ljuset några år.

På spelmansstämma vid Vallby friluftsmuseum, Västerås. Foto Kerstin Lanbeck Vallén.

I Eskilstuna föddes han, 1930. Pappan som var en skicklig lättmetallgjutare fick 1935 anställning i Södertälje i det som sedan blev Wedaverken, så flytten gick samma år. Torsten fick börja på Rosenbergsskolan där också hans äldre bror hamnade och även en kommande bästa vän som hette Henry Sjöberg. Men något spelmanspåbrå har inte Torsten.

— Min mamma var musikalisk, minns han, och i skolan spelade jag. Men då var det piccolaflöjt han fick lära sig.

I Södertälje blev Torsten och hans bror tidigt försäljare av södertäljekringlor. Det fanns två konkurrerande bagerier, Bendes och Grewesmühl, fler fick inte tillstånd till kringelproduktion. Bagerierna hade olika distrikt. Torsten och hans bror sålde mycket på torget, vid stora bron över kanalen och på båtarna som slussade genom Södertälje.

— Men jag som var yngst fick sälja mest, så brorsan langade kringlor till mig och försäljningen var mycket god, säger Torsten. Henry däremot var inte intresserad av kringelförsäljning.

I slutet av 30-talet berättade så en klasskamrat till Torsten om att Godtemplarorden i Södertälje hade ringlekar på söndagarna. Och det saknades pojkar. Så Torsten lockades dit och drog med sig Henry, som då väl fick sina första steg in i

dansen. (*Tänk om det är så att det är Torstens förtjänst att Henry började med dans och inledde sin ovärderliga insats för dansens bevarande och utveckling...*).

Det var många ungdomar i SGU (Södertälje Godtemplares ungdomsförbund) och snart bildade man ett eget ungdomsfolkdanslag. Många dansuppvisningar blev det, och det första var på Sparreholms Folkets Hus. På grund av kriget hade man inte möjlighet att bära genuina folkdräkter utan dansade i improviserat hopsatta dräkter.

— Henry var en mycket duktig dansare redan då, säger Torsten.

Hela 40-talet dansade man och hade bland annat populära folklekar nere vid järnvägen som samlade stor publik och deltagare.

Under slutet av 30-talet hade Torsten börjat ta privata fiollektioner av en musiker vid namn Sam Asplund, som debiterade 5 kr i timmen. I staden fanns ett snickeri som även åtog sig reparationer av fioler och därifrån fick Torsten en fiol.

— Och den har jag fortfarande kvar, tillägger han. Men för Sam Asplund blev det klassisk skolning i fiolspel med “en massa tradiga etyder” och inte så inspirerande, tyckte Torsten. Olle Kärnell, spelman hos Godtemplarna, tyckte att Torsten skulle komma med och spela och av honom fick Torsten lära sig en hel del av musiken till dansrepertoaren, bl. a

Med SGU:s folkdanslag i Södertälje. Foto privat

Schottis i turer och Väva vadmal. Nu blev det mer spel och mindre dans. Olle blev så småningom medlem i Södertälje spelmanslag och var en av dem som var med där från starten.

Men det är en helt annan historia.... Under 40-talet påbörjade Torsten sin utbildning till tandtekniker i Stockholm, en ny statlig utbildning. 1949 fick han så en anställning i Nyköping. Där kom han in i folkdanslaget, det som fanns före det nuvarande Nyköpingshus folkdansgille.

1950 samlade man ihop delar av folkdanslagen i Södertälje, Stockholm och Nyköping för att göra en turné i det krigsdrabbade Tyskland. Man besökte bl.a. Flensburg, Hamburg och Ruhr-området.

— Allt var fattigt, bombat och jämnat med marken, minns Torsten. Något kulturutbud fanns inte att hitta.

— Godtemplarorden hade Hitler tagit död på, säger Torsten. Inga vägar fanns kvar, man fick ta sig fram på smala och krokiga landsvägar.

— Men människorna var mycket tacksamma och trevliga och bjöd på

makaronisoppa, det bästa de hade, minns Torsten. Dansturnén blev oerhört uppskattad bland de sargade tyskarna.

— Det påstås att i Hamburg hade vi 50 000 i publiken, säger Torsten men är lite tveksam till riktigheten.

Hemma igen blev det folklekar vid Tovastugan i Nyköping. Då dansade Torsten inte så mycket utan var mest spelman.

Och publiken var stor och uppskattande. Ivar Schnell var ledare för danserna. (Ivar Schnell var med och bildade Nyköpingshus spelmansgille 1951.) Schnell skrev även historiska pjäser och Midsommarspel som uppfördes i Nyköping.

— Ofta var Prins Wilhelm närvarande och han kom alltid fram och tackade, säger Torsten. Torsten var även med i nyårsrevyerna i Södertälje.

1957 fick så Torsten anställning i ett nyinrättat laboratorium i Eskilstuna där han fortsatte sin teknikersamhet.

— Jag tog och besökte Rekarne Folkdansgille för jag ville bli med där. Men det var ingen som var intresserad och jag kände mig inte välkommen, så jag gick inte dit igen, kommer Torsten ihåg.

Det blev ett ganska långt uppehåll med spel och dans för Torsten men på 70-talet träffade han några spelmän.

— Det var Kalle Brokvist och Rolf Larsson och några fler. Vi bildade

Mesta spelmanslag i början av 70-talet. Vi bodde nämligen i Mesta utanför Eskilstuna.

— Jag vågade också åka till Julitastämman. Men jag stod längst bak. Jag övade som en tok på den där marschen, Lästringe Gånglåt.

Med tiden utökades skaran med Lena och Christer Odén, Ola Brostam, paret Härås, Ivar Gard, m fl. Många spelningar fick vi, bl. a i kyrkorna. Och så bildades Djurgårdens Spelmanslag 1982, för det var där man träffades och spelade. De spelade mycket, bl. a på Skansen i Stockholm. De fick också många spelningar genom Ingemar Skoglund. Ingemar hade Torsten träffat redan som barn men sedan dröjde det länge innan de sågs igen. Sen blev det mycket spel tillsammans.

— Nu är vi bara 9 st. kvar men vi spelar ofta. Många engagemang har vi, säger Torsten.

Han var också med när Eskilstuna Spelmansgille bildades och den första spelmansstämman i Eskilstuna blev av i mitten på 80-talet.

Torsten kom in i spelmansförbundets styrelse 1986 som representant från Eskilstuna; man ville ha lite geografisk spridning i styrelsen. Sören Olsson var ordförande då.

— Han var duktig på att delegera, minns Torsten.

Torsten tog gärna på sig uppgifter som ingen annan ville ha. Det har varit en bit av Torstens goda egenskaper: jobba i bakgrunden, inte sticka ut, något som ofta saknas i föreningssammanhang men är mycket värdefullt för verksamheten. Bl. a skötte han försäljningen av förbun-

dets utgåvor vid stämmor, ordnade maten till årsmötena och tog hand om förbundets uppvaktningar.

— Vi gjorde också gratulationskort till alla medlemmar i förbundet som fyllde jämnt.

Han var med och arrangerade spelmansstämman på Helgarö som fanns några år. Och han ordnade en radiokonsert i Radio Sörmland inför spelmansförbundets 80-årsfirande 2005. Ordförande i Spelmansförbundet var Torsten 2004-2007. Då försökte han hinna med att besöka alla spelman-
slag i Södermanland.

— Jag ville få alla som inte var så aktiva i förbundet att engagera sig mer, berättar Torsten. Men det var ofta svårt att engagera folk. Många han besökte visste inte vad Spelmansförbundet var. En vanlig uppfattning var att ”på spelmansstämmorna håller sig de stora spelmännen

för sig själva och kommer aldrig ut och spelar med övriga spelmän”.

Utan förebilder blir det ingen bra känsla. Nu finns det också en stor klyfta mellan unga och gamla och man spelar inte så mycket tillsammans.

— Vi måste aktivera oss mer. Lite ny inspiration behövs. Och alla måste bjuda till, inte bara styrelsen. Ungdomarna är mycket viktiga för utvecklingen, avslutar Torsten.

Ute har ett kraftigt snöfall börjat vitfärga villaområdet. Vi tackar Torsten för samtalet. Det är alltid trevligt att språka med Torsten. Han är klok, kunnig och vill göra gott. Och det har han verkligen gjort för spelmansförbundet. Fast på sitt eget diskreta och ödmjuka vis.

Södertälje i juni 2016

*Ulf Lundgren och Kerstin Lanbeck
Vallen*

Med Djurgårdens spelmanslag på Skansen. Foto privat.

Säljes: Fiol - Gaglianokopia.

Jag har en Gaglianokopia av Allan Carlsson från 1953 som jag skulle vilja sälja. Jag har fått denna fiol av min farfar, Bror Andersson, som var en del av Malmabygdens spelmanslag.

Tyvärr har jag inte ärvt farfars otroliga talang för musik och fiolen ligger oanvänd. Det skulle vara roligt om den kom till användning av någon som kan spela på den istället.

Fiolen har värderats hos Paul C. Barter Violinateljé till 50 000 kr ± 5000kr.

Om du är intresserad av fiolen så kan vi säkert komma överens om ett pris. Jag vill som sagt gärna att fiolen kommer till användning.

Kontakta mig på telefon: 0708 162725

Katrin Littenfors.

Skivrecension

Arne Blomberg

Gärna polskor till dans

Riksspelmännen Christer och Kristina Samuelsson från Mjölby (andrapristagare vid Pelle Forstävlingen 2015) har tillsammans med Katarina Hammarström, Vånga kommit ut med en CD.

Två fioler och cittra!

Mycket har hänt sedan slängpolskan återuppstod som dans på 1970-talet. Jag minns hur vi experimenterade för att få musiken och dansen att passa ihop. Hur jämn skulle takten vara, vilket tempo var bäst, vilken tidsålder försökte vi egentligen efterlikna? Den diskussionen finns nog också idag, men polskan har verkligen väckts till liv och nya generationer spelmän och dansare upplever glädjen och djupet i det gamla materialet.

Christer och Kristina är skickliga fiolspelmän och Katarinas kraftfulla cittraspel förstärker rytmen.

Den ”jämna” polskan har ju inte alls glömt markeringen av ettan.

19 låtar, mest slängpolskor från Östergötland, Småland, Skåne och Närke samt några egenkomponerade, Kristina och Christer är duktiga låtmakare. Några andra danslåtar bidrar till den lyckade blandningen.

Även om de gamla pollonesserna är musikaliskt avancerade bygger de ändå på samma manér och en CD med bara slängpolskor kan bli för mycket av det goda.

Omväxling förnöjer ju och Christer och Kristina turas om att spela melodi och komp, men mest är det Christer som drar. Lite synd, jag gillar Kristinas spel och fraseringar och skulle gärna höra fler polskor med henne, gärna också ett skånskt solonummer, Kristina är ju skånska...

Variationen förstärks ytterligare av cittran, som ibland är med och ibland vilar. Dessutom finns som sagt några andra danslåtar instuckna. Ja, där finns ju också Herr Arnes schottis – parets uppvaktning på min 75-årsdag hösten 2015, men det står att schottisen är till Arne Blomgren.

Det är fel, den var ju till mig. Jag minns det säkert. Jag var där!

En CD att dansa till eller bara lyssna. Skickliga spelmän, bra låtar! Dansant!

Ett par ljudande exempel:

Polska i D-moll ur Sven Donats notbok, Ormesberga
<http://sormlandsspel.se/wp-content/uploads/2016/04/Track-02.mp3>

Peterspolskan av Kristina Samuelsson, födelsedagspolska till Peter Pedersen.

Mitt favoritspår!

<http://sormlandsspel.se/wp-content/uploads/2016/04/Track-03.mp3>

Skivan beställer du från christersamuelsson61@gmail.com

Peterspolska av
Kristina
Samuelsson_AB

Polska i D-moll ur
Donats
notbok_AB

Varför började jag spela folkmusik?

Ulf Lundgren

Varför börjar man? Frågan var väl enklare förr. Då fanns det ofta en spelman och en son (det var oftast söner). Då skulle sonen lära sig spela för att ta över efter fadern, det var inte tal om annat, vare sig sonen ville eller inte. Men det kunde

vara tvärtom; många söner har velat följa sin far men inte tillåtit av olika orsaker. Men efter lite övning i hemlighet har dessa ändå kommit fram som goda spelmän till sin fars, motvilliga, erkännande.

Men idag då? Idag kan vi inte många av oss stödja oss på någon levande tradition, någon spelman i släkten. De har helt enkelt dött ut här i Sörmland. Bara några få lyckliga spelmän kan visa upp sina levande rötter. Vad gör vi andra? Vad fick oss att ta upp folkmusikspelande som en hobby? Det finns förstås ett otal orsaker till det valet. I något läge har intresset fötts.

Min far Tore hade definitivt inga musikaliska talanger. Min mor Gun lär ha spelat lite tramporgel när hon var ung. Min farfar ska ha ägt en fiol men mer vet jag inte. Trots det så fann jag mig själv vid 9 års ålder med en mandolin i handen. Jag skulle börja på musikskolan i Eskilstuna. Hur föräldrarna gjort det valet förstår jag inte. Mamma drog ofta fram en situation från lekskolan där jag skulle sjunga, med katastrofalt resultat. Så någon talang åt det musikaliska hållet hade jag inte visat. Men något skulle jag väl göra och nån idrottstyp var jag inte.

Det var ett bra val visade det sig senare. De flesta fick börja med blockflöjt men pappa ville inte veta av allt "oljud" från en nybörjarflöjtist. Mandolin var lite diskretare i tonen. Ett par år senare bytte jag till fiol och fick mycket på köpet eftersom mandolinen hade samma

stämning och vänsterhandsgrepp som fiolen. Och så fick jag en mycket inspirerande lärare. Eskilstuna musikskola var på den tiden, på 60-talet, en mycket bra och välorganiserad skola som kunde erbjuda mycket bra undervisning och stimulans, och utan avgifter.

Sen gav väl slumpen att jag och mina spelkamrater hittade lite folkmusiknoter. Framför allt var det utgåvor med spelmanslåtar från hela landet, mest Dalarna förstås, försedda med andrastämmor som fick oss intresserade. Det var Göran Edlund och Stefan Dahlberg jag spelade med. Vi var alla tre lovande fiolstudenter och vi fick det att låta rätt bra direkt. Men någon djupdykning i folkmusiken blev det inte. Inte förrän jag träffade Hans Melin i slutet av 60-talet. Hans far, Evert, var riksspelman. Tyvärr hade han gått bort i alldeles för tidigt så jag träffade honom aldrig. Men många noter och utgåvor och egna kompositioner fanns efter honom. Och dessa tog vi till oss. Men då blev det mera sörmlandslåtar som blandades upp med dalalåtarna. Spelmansförbundets kurser började vi åka på. Vi fick ihop ett eget spelmanslag bland våra vänner i Eskilstuna, Jädersby spelmanslag. Vi övade hemma hos dåvarande kantorn i Kjula kyrka, Sture och hans döttrar. Mycket spel blev det vid sidan av studierna i klassiskt fiolspel och gymnasiet. Sådär i början av spelmanskarriären tänkte vi nog inte så mycket på det här med rötter och traditioner och dialekter. Det var bara så himla kul att spela tillsammans.

När det var dags att välja bana efter lumpen, blev det inte musikutbildning för min del. Men Hasse for till Framnäs i Piteå och Göran började på Musikhögskolan men bytte senare till läkarutbildning. Stefan blev duktig operasångare. Själv valde jag ekonomistudier på Stockholms universitet. Det blev några år med lite lägre intensitet i spelmansverksamheten. På festerna i studenthemskorridoren kom fiolen fram till stor glädje, fast då var det Csardas av Monti som var huvudnumret. (Den blev bäst efter lite

stimulerande ”medicin”).

I slutet av 70-talet, när jag bodde kvar och jobbade i Stockholm, träffade jag så en grupp jämnåriga spelmän i Södertälje. De hade samlats runt en äldre spelman, Yngve Andersson, som hade en känd farfar, Anders. Yngve lärde oss många av sina låtar efter farfar och även efter sin svärfar och hans släkt Pettersson från Trosatrakten. Vi unga spelmän skulle senare 1981 bilda föreningen Lästringe Låtar. Nu kom automatiskt ett avgörande begrepp in i spelandet: tradition. Och ett till: funktion. Dessa blev och är fortfarande de viktigaste bitarna som måste fungera för mig för att jag ska bli nöjd.

Att spela folkmusik har för många olika innebörd. Att spela tillsammans är nog det mest givande och nyttiga och socialt betydelsefulla man kan syssla med. Och här finner många, många spelmän sin inspiration och kan spela i timmar. Hos många andra, bl. a mig själv, väcktes intresset av att få in funktionen i spelet och få ihop dans och musik som den enhet, det en gång haft. Att få spela till dans är det som ger mig störst tillfredsställelse numer, som ensam spelman eller med ett par kamrater, inte fler. Vad som också är mycket roligt är att få lära ut till andra spelmän. Inte bara tradition utan förmågan att tänka takt, rytm, karaktär på låtarna och hur man får till det sk ”svänget”. Att bli en självgående spelman.

Intresset för den sörmländska traditionen har lett mig fram till att söka bli riksspelman, vilket efter några års försök, lyckades 1986. Fast jag har alltid haft svårt att bara koncentrera mig på den sörmländska traditionen och har mer och mer sista åren även gått in på andra landskaps musik och då till dans i första hand. Intresset för Sörmland och för föreningsliv gjorde att jag 1972 blev medlem i Södermanlands Spelmansförbund och sedan

1986 har jag varit styrelsemedlem nästan hela tiden, mest som kassör. Det har ju förstås varit en mycket givande tid.

Hur ska man då bära sig åt för att bli en ”bra” spelman, dvs så bra att man blir nöjd själv och känner att man kan ge något till andra och få något tillbaka? Här handlar det inte om att bli bäst. Men ambitionen att göra sitt bästa räcker långt. Tyvärr är det alltför många spelmän som missar detta. Ett mycket vanligt fel är att spela låtar som är för svåra. Vi har alla tekniska hinder. Många har, som jag, gått i musikskola och fått en skaplig teknik. Andra har försökt lära sig på egen hand och har då en hel del tekniska brister. Men det finns låtar för alla nivåer, det finns låtar till alla spelmän. Spela inte svårare låtar än du klarar av! Mitt råd är att lägga lite tid, och pengar, på en lärare som kan ge lite tekniska råd och övningar, framför allt stråkövningar. Nyckeln till framgång ligger i hur du för stråken; all takt, rytm och karaktär sköts med stråken.

Trots dessa ”pekpinnar” är det ändå något som är viktigare än allt tråkigt teknikresonemang, tja om rätt rytm och takt mm: Glädjen att få spela tillsammans, att få utbyta alla dessa osynliga små kemiska substanser som yr omkring oss när vi spelar och som vi byter med våra spelvänner och som gör att allt blir så härligt och vi vill inte sluta spela.

Sluta inte att spela!

Södertälje i juli 2016

Ulf Lundgren

PS. Om Du känner för lite coachning, kontakta gärna mig på e-post ulflundgren1736@gmail.com. Kanske kan vi få ihop en liten grupp.

Bidrag till Sörmlandslåten –

tar vi tacksamt emot. Skickas till sormlandslaten@sormlandsspel.se

Spelmansstämman i Nykvarn firade 10-årsjubiléum den 21 augusti

Åke Andersson

"I år firar också Hembygdsförbundet 100 år och vi inviger idag en modell av en hammarsmedja utvecklad av Lennart Söderman, så vi har mycket att fira." Med dom orden inledde ordföranden i Turinge Taxinge hembygdsförening Britt Marie Ellis Nygren årets hembygdsdag och spelmansstämma. Och för att jubilera lite extra bjöd föreningen in Eva Tjörnebo och Viskompaniet som höll en mycket uppskattad konsert för stämman. Förutom Viskompaniet kunde publiken njuta av en blandning av toner från Hembygdsföreningens spelmän, Mälarblecket, Lästringe Låtar, The Panoply Steel band, Telge Spelmän, Slagsta gille, Bröderna Bill, PiVO m fl.

Spelmansstämman i Nykvarn föddes i samband med att hembygdsföreningen startade projektet *Musiken i Nykvarn* för 10 år sedan. Tanken med

projektet är att berätta om musiklivet i Nykvarn genom tiderna, dess betydelse för Nykvarns utveckling och att stimulera fortsatt musicerande. I hembygdsgården finns en bildutställning som presenterar projektet. Har du material, bilder, texter, noter om musiklivet i Nykvarn så är du varmt välkommen att höra av dig.

Spelmansstämman är en del av hembygdens dag och det har visat sig vara mycket omtyckt bland besökarna att kunna njuta av både musik, dans, hantverk och gott fika.

Stämman hålls i och utanför hembygdsgården Smedsbygget som har anor från 1680-talet då Nykvarns Bruk byggde det åt sina smeder och senare upplät det åt arbetare vid Ny-

Mälarblecket.

Foto: Turinge Taxinge hembygdsförening

kvarns Pappersbruk. 1917 skänktes huset till Turinge socken och blev senare annex till det intilliggande ålderdomshemmet. Hembygdsföreningen köpte Smedsbygget 1991. Huset är idag fullt av lokal historia och självklart är huset öppet under stämman. 2015 invigde vi vår nya dansbana som fick namnet Kalles dansbana efter en känd profil i Nykvarn som hette Kalle Kämbrand. I sin glans dagar var han en god dansare.

Musikkåren i Nykvarn har gamla anor mycket tack vare Skytteföreningen och Nykvarns Pappersbruk. Det sades att det var lättare att få jobb på pappersbruket om man kunde spela något instrument. 1869 bildades Skyttekåren som fram till dagens populära musikkår deltagit i många olika evenemang, alltifrån danstillställningar till fackföreningsmöten och förstamajtag. Under sin mångåriga historia har musikkåren och duktiga musiklärare från kommunala musikskolan inspirerat och fostrat

Eva Tjörnebo och Viskompaniet.

Foto: Turinge Taxinge hembygdsförening

många duktiga musiker. Kanske den mest namnkunnige är trumpetaren Peter Asplund. Det var faktiskt Peters far Bernt som 1971 lade grunden till hembygdsföreningen. Under senaste kriget splittrades musikkåren och det bildades flera dansorkestrar, bla Vikingarna och Metronome.

Bland kända spelmän från Nykvarn kan nämnas: Nils Erik Wickman från Taxinge, bröderna Kvist från Sundsvik, Ahlgren, Lindblom och Albin Lindqvist, alla tre från Taxinge och sist men inte minst Torsten Åhbeck också med rötter i Taxinge.

Einar och Torsten 1992

13. Vals

Vals efter Einar Kvist, upptecknad av Torsten Åhbeck. Fler Kvistlåtar hittar du här: http://www.samlingarna.sormlandsspel.se/wp-content/uploads/2013/04/kvist_einar_o_tore.pdf

Ungdomsgruppen har blivit medelålders – Lästringe Låtar fyller 35

Mycket har hänt sedan 1981 när Södertälje Spelmanslags ungdomsgrupp bildade en egen förening och Lästringe Låtar föddes. Resultatet blev inte ett traditionellt spelmannslag med en fast spelledare, utan en folkmusikförening där spel i mindre grupper och gehörsspel prioriterades.

Gruppen som samlades runt Yngve Andersson och hans tradition från Lästringe och Hummelkärr har hunnit med ganska mycket nu. Vi spelar inte bara låtar efter Yngve utan repertoaren har utökats med låtar från andra traditionsbärrare, uppteckningar, gästande lärare mm. Vi har övat teknik, samspel, scenteknik, spel till dans, komp, stämspel och mycket annat. Vi har arrangerat spelmansstämmor och spel-och dansträffar, varit husband på Danshuset i Södertälje och vi är sedan länge husband på Torekällberget. Vi har samarbetat med bl.a. Södertälje Teateramatörer, Tälje folkdansgille, Torekällberget och flera hembygdsföreningar. Vi har deltagit i spelmansstämmor, spelat på otaliga ställen i och omkring Södertälje och övriga Södermanland, rest en del, haft spelstugor, kurser, sommardanser och många fester. Vi har gett ut en

Bilden på Anders Andersson vid riksspelmansstämman på Skansen 1910 har stått modell till vår logga – tänk om man kunde få spela med honom!
Foto från SSF:s arkiv

En grupp ur Lästringe Låtar på spelmansstämman i Trosa 1994 samlade runt Yngve (no 3 fr.v.). Foto Staffan Vallén

bok, "Andersson&Pettersson", ett kassettband och en CD, vi har gjort många inspelningar och låthäften för internt bruk och vi har spelat in låtar till Musikspelaren på Spelmansförbundets hemsida: <http://sormlandsspel.se/musik/musikspelaren/>.

Och nu då? Jodå, vi strävar oförtrutet vidare med vår verksamhet. Sedan Yngve gick bort år 2003 är det inte riktigt detsamma förstås, han var en stor inspirationskälla för oss. Och så värst unga är vi inte heller numera, nästan alla medlemmar är 60+.

Så ungdomar, var är ni? Kom och spela med oss, vi behöver er! Vi övar som alltid på måndagkvällar på Torekällberget./Kerstin Lanbeck Vallén

P.S. spelmän i alla åldrar är förstås välkomna!

Musikspelaren

18. Polska

Yngves variant av *Sparvpolskan*.

Polska efter Anders Andersson Lästringe, "Sparvpolskan" ur boken "Andersson&Pettersson"

43

Ordföranden rapporterar från styrelsemöten– en sammanfattning

Nu finns en rapport från höstens två första styrelsemöten på hemsidan och här följer en sammanfattning. Men håll koll på hemsidan – sormlandsspel.se - där finns det mer, och det kommer säkert fler rapporter där framöver.

Styrelsen har kommit fram till följande:

- Nya medlemmar får skivan "*Polskor och pollonesser*" som välkomstpresent.
- Styrelsen undersöker möjligheten för medlemmar att få instrument värderade.
- Det finns planer på att återutge "*Välkommen till världen*" på CD.
- SSF stödjer "*Solfolket – Sörmlands låtverkstad*" genom att söka bidrag från landstinget även för den verksamheten.

Frågor som styrelsen bestämde att arbeta vidare med är:

- Årsmötet: Vi vill kunna erbjuda en heldagsupplevelse med musik och dans
- Skivutgåva: Idéer till ytterligare en skivutgåva diskuterades. Det handlar om "traditionell" julmusik. I vårt arkiv finns en hel del både kända och okända melodier och sånger som spelats och sjungits till jul.
- Vissektion: Vi har många duktiga vissångare i förbundet och det vore spännande om förbundet kunde lyfta fram vissången som en viktig del i vår verksamhet.

Sörmländska spelgrupper 2016

Vårt uppdrag om sörmländska spelgrupper som är aktiva nu har inte gett så stort gensvar som vi hade hoppats. Här kommer i alla fall en lista. Läs den och hör av dig till sormlandslaten@sormlandsspel.se med ändringar och tillägg! Visst finns det fler spelgrupper än så här i Sörmland?

Brodéns Kapell	Tel. 0152-703 67, 016-42 04 17
Djurgårdslaget	Torsten Gau, Tel. 016-42 00 70
Eskilstuna Spelmansgille	http://www.spelmansgillet.se/
Gnesta Spelmän	Lars Garén, Tel. 0158-267 54
Kapellet Spiskroken	Arne Blomberg, Tel. 013-741 48, 070 892 64 78 http://fam-blomberg.se/musik/kapellet-spiskroken/
Lästringe Låtar	Rolf Siwertz 070-851 58 25
Malmabygdens Spelmän	Anita Hedlund 070-218 16 68, anihed@telia.com
Nyköpingshus Spelmansgille	http://www.123minsida.se/nykopingshusspelmansgille
Oxtakt	Leif Yngwe, 0155-33910, 0703395384, yngwes@tele2.se Roland Eriksson, 0155-35332, 0766270046
Smedur	Tel. 016-730 27
Stockholms spelmansgille	http://stockholmsspelmansgille.se/
Spelklåda	Leif Wallin, Tel. 016-212 90